

وزارت جہاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت ترویج

مدیریت تغذیه و حاصلخیزی خاک در کشاورزی ارگانیک

www.ketabdir.ir

سرشناسه	: اسلامی، فهیمة، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت تغذیه و حاصلخیزی خاک در کشاورزی ارگانیک / نویسندگان فهیمة اسلامی، احسان دهستانی؛ ویراستار ترویجی فرانک صحرایی، نصیبه پورفاتیح؛ سرویراستار وجیهه سادات فاطمی؛ تهیه شده در مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی استان یزد، دفتر شبکه دانش و رسانه های ترویجی.
مشخصات نشر	: کرج: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، معاونت ترویج، نشر آموزش کشاورزی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۴۰ص: مصور.
شابک	: 978-964-520-512-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: خاک -- حاصلخیزی
موضوع	: Soil productivity
موضوع	: کشاورزی ارگانیک
موضوع	: Organic farming
موضوع	: فراورده های زراعی -- تغذیه
موضوع	: Crops -- Nutrition
شناسه افزوده	: ، احسان، ۱۳۶۱-
شناسه افزوده	: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان یزد، دفتر شبکه دانش و رسانه های ترویجی
شناسه افزوده	: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، معاونت ترویج، نشر آموزش کشاورزی
رده بندی کنگره	: ۵۹۱/۷/۵۵۹
رده بندی دیویی	: ۳۱/۴۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۰۴۱۸۱

ISBN:978-964-520-512-4

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۲۰-۵۱۲-۴

عنوان: مدیریت تغذیه و حاصلخیزی خاک در کشاورزی ارگانیک

نویسندگان: فهیمة اسلامی، احسان دهستانی

مدیر داخلی: شیوا پارسانیک

ویراستار ترویجی: فرانک صحرایی، نصیبه پورفاتیح

ویراستار ادبی: محسن ربیعی

سرویراستار: وجیهه سادات فاطمی

تهیه شده در: مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی استان یزد، دفتر شبکه دانش و

رسانه های ترویجی

ناشر: نشر آموزش کشاورزی

شمارگان: ۲۵۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷

قیمت: رایگان

مسئولیت درستی مطالب با نویسندگان است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع رسانی کشاورزی ۵۵۰۵۵ به تاریخ ۹۷/۱۱/۲۳ است.

نشانی: تهران- بزرگراه شهید چمران - خیابان یمن، پلاک ۱ و ۲، معاونت ترویج،

ص. پ. ۱۹۳۹۵-۱۱۱۳

تلفکس: ۰۲۱-۲۲۴۱۳۹۲۳

فهرست

۹	مقدمه
۱۰	تعریف مزرعه ارگانیک
۱۰	تفاوت مزارع ارگانیک با دیگر مزارع در چیست؟
۱۱	اقدامات لازم برای ثبت مزرعه ارگانیک
۱۱	اصول حاصلخیزی خاک
۱۲	ماده آلی
۱۲	وضعیت مواد غذایی خاک
۱۳	بهبود فعالیت باکتریایی
۱۸	نکاتی درباره نیتروژن: فعالیت موجودات زنده خاک
۱۹	شرایط فیزیکی خاک
۲۰	شیوه‌های ایجاد حاصلخیزی در مزرعه
۲۲	۱- تناوب ارگانیک
۲۵	۲- مدیریت کود دامی
۲۶	۳- کمپوست
۲۸	۴- کودهای سبز و گیاهان پوششی
۳۰	۵- بقایای گیاهی محصول
۳۲	۶- مواد غذایی مکمل
۳۳	۷- حفظ زهکش و pH خاک
۳۳	۸- شخم
۳۵	ارزیابی حاصلخیزی خاک
۳۵	آزمایش خاک
۳۵	نحوه نمونه برداری درست از خاک
۳۶	مشکلات سیستم‌های ارگانیک
۳۷	خلاصه
۳۷	۱- تناوب ارگانیک
۳۷	۲- مزرعه و کشاورزی متفکرانه
۳۸	۳- برگرداندن دائم مواد آلی به خاک (بقولات، کود دامی و بقایای گیاهی)
۳۸	۴- استفاده از مواد غذایی مکمل خاک تنها در زمان ضرورت
۳۸	۵- استفاده از گیاهان پوششی در مواقع لازم
۳۸	۶- حفظ زهکش خاک و اسیدیته خاک (pH)

مقدمه

کشاورزی ارگانیک تمام مجموعه‌ای از فرایندهاست که باعث ایجاد اکوسیستم پایدار^۱، تولید غذای سالم، تغذیه خوب، عدالت اجتماعی و حتی رفاه دام برای تولید فرآورده‌های دامی مطلوب می‌شود.

اساس کشاورزی ارگانیک «خاک سالم» است. مدیریت حاصلخیزی خاک نیز یکی از اصلی‌ترین مشکلات پیش روی کشاورزی ارگانیک است. از مهم‌ترین اهداف کشاورزی ارگانیک، بهبود یا حداقل حفظ مواد غذایی موجود در خاک و کمینه‌سازی استفاده از نهاده‌های بیرونی مانند کود شیمیایی است. نکته قابل توجه این است که فقط با مدیریت مناسب مزرعه می‌توان به این هماهنگی در تغذیه خاک دست یافت. در واقع، مدیریت نامطلوب باعث از بین رفتن سلامت غذایی و افزایش آلودگی‌های محیطی می‌شود.

۱. سیستمی طبیعی شامل گیاهان، حیوانات و میکروارگانیسم‌ها که علاوه بر استفاده نسل حاضر، برای نسل آینده نیز حفظ شود.